

S. Akkerman, dr. C. Smits, *Albertus Zijlstra, leven en arbeid*. Goes 1978, 180 blz. III. f 18,50.

Een biografie van de onderwijzer, journalist van De Standaard en politicus A. Zijlstra (1874 - 1968), voltooid en persklaar gemaakt door dr. C. Smits. Twaalf van de zestien hoofdstukken komen voor rekening van S. Akkerman, oud-gemeentesecretaris van Hoogkerk (overleden 1976). De levensbeschrijving heeft gewonnen aan kleur door het verwerken van allerlei herinneringen aan en van Zijlstra, die na een lange staat van dienst in de Antirevolutionaire partij, in 1952 candidaat voor de Tweede Kamer werd voor het Gereformeerd Politiek Verbond. In de eerste hoofdstukken wordt een beeld geschetst van de jeugd van een "intellectueel der kleynen luyden" uit het Groningerland (het dorp Enumatil); het onderwijzersvak bood toentertijd veel kansen om in het zich ontplooiende gereformeerde leven vooruit te komen. In 1901 vindt Zijlstra zijn eigenlijke vak: journalist. Naast de geweldige invloed die er van Abraham Kuypers uitgegaan is op het leven van Zijlstra (en op zovelen van die generatie) wijzen de auteurs op de persoon van ds. H. Scholten (1848 - 1928), die zich van zijn mededienaars onderscheidde in zijn (verbonds) prediking. Zijn invloed werkte dóór bij Zijlstra's latere keuze voor de Vrijmaking (1944). Een vraag hierbij is (van belang voor de kennis van de achtergronden van diezelfde Vrijmaking) hoe groot de kring van predikanten was die in de negentiende eeuw en in het begin van deze eeuw in prediking en catechese arbeidde als deze ds. Scholten.

J. van Gelderen

78

Emancipatie in Nederland. De ontvoogding van burgerij en confessionelen in de negentiende eeuw. Samengesteld door J. C. Boogman en C. A. Tamse. Martinus Nijhoff / Den Haag, 1978, 236 blz. f 29,50.

In de serie *geschiedenis in veelvoud* (thematische keuze uit historische literatuur) verscheen het bovengenoemde vierde deel. Het is een bloemlezing uit een aantal opstellen over de emancipatie (de ontvoogding) van de Nederlandse burger in de negentiende eeuw. Het begrip emancipatie lijkt toepasbaar op veel bewegingen. Het is goed dat eerst definities worden geboden, ze lopen van het woordenboek van Van Dale tot Marx. Dan volgt een overzicht welke emancipatiebewegingen in de vorige eeuw kunnen worden aangegeven, vervolgens komt aan de orde de ontvoogding van de burgerij, dan komen de kleine luyden van Abraham Kuypers en een slothoofdstuk gaat over de rooms-katholieken. De toegevoegde bibliografie is bruikbaar.

Voor verdere meningsvorming kan het hier gebodene dienstig zijn; bij een (kennelijk) zo veeluidig begrip als 'emancipatie' is het nuttig om door middel van een bloemlezing als deze enige lijn in de spraakverwarring te brengen. Om nog iets toe te voegen: kon er geen tekst gevonden worden over de emancipatie van de Joden in de Nederlandse samenleving? Als juridisch begrip is emancipatie zeker op hen van toepassing en als wij emancipatie willen verstaan als beweging, proces, dan vormt de geschiedenis van de Joden hier te lande een